

กรอบการพัฒนากิจกรรมเชิงพื้นที่
ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด ปี ๒๕๖๙

สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำปาด
จังหวัดอุตรดิตถ์

คำนำ

รายงานฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอ กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ของตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งถือเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์เกษตรกรรมของจังหวัด โดยเฉพาะในฐานะแหล่งผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างมันสำปะหลังที่มีพื้นที่ปลูกกว้างขวางและมีโครงสร้างการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในมิติต่าง ๆ พบว่าตำบลน้ำไคร้กำลังเผชิญกับจุดเปลี่ยนสำคัญ ภายใต้บริบทของสังคมเกษตรกรสูงวัย (Aging Society) ที่มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ ๗๑ ประกอบกับข้อจำกัดด้านกายภาพของพื้นที่ปลูกที่เป็นเขตเชิงเขา (S๓) ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของหน้าดินและภาวะฝนแล้งทิ้งช่วง รายงานฉบับนี้จึงมุ่งเน้นการบูรณาการข้อมูลจากแผนที่ความเหมาะสมทางการเกษตร (Agri-Map) เข้ากับสถานการณ์จริงในห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาที่สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด เนื้อหาภายในรายงานครอบคลุมตั้งแต่การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต วิธีการตลาด ปฏิทินการเพาะปลูก ไปจนถึงการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาผ่าน Problem Prioritization Matrix ซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอโครงการสำคัญภายใต้ชื่อ "น้ำไคร้โมเดล" โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อยกระดับผลผลิตภาพการผลิตด้วยการใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) และการจัดการท่อนพันธุ์สะอาด เพื่อลดภาระแรงงานและเพิ่มรายได้สุทธิให้กับเกษตรกรอย่างยั่งยืน

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานกรอบพัฒนานาฉบับนี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับส่วนราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน ในการขับเคลื่อนนโยบายภาคเกษตรของตำบลน้ำไคร้ ให้ก้าวไปสู่การเป็นต้นแบบการจัดการเกษตรเชิงพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญภาพ

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

ข้อมูลด้านกายภาพ

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๑
๑.๒ อาณาเขต	๑
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๒
๒. ลักษณะภูมิประเทศ	
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๒
๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน	๓
๒.๓ กลุ่มชุดดิน	๕
๓. ลักษณะภูมิอากาศ	
๓.๑ ฤดูกาล	๗
๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ	๘
๔. เส้นทางคมนาคม	
๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล	๘
๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ	๘
๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	
๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ	๙
๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ	๙
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๙

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ	๑๑
๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	๑๒

ข้อมูลด้านสังคม

๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร	
๑.๑ เกษตรกร	๑๒
๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร	๑๒

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ	
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	
๑.๑ แหล่งน้ำหลัก	๒๐
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม	๒๐
๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต	๒๒
๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก	๒๓
๑.๕ ต้นทุนการผลิต	๒๓
๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	๒๔
๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๒๔
๒. การวิเคราะห์ Supply chain	๒๖
บทที่ ๓ บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	
๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ	๒๗
๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๒๘
บรรณานุกรม	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงเขตการปกครอง	๒
๒	แสดงสรุปเขตการปกครอง	๒
๓	แสดงพื้นที่ป่าไม้	๓
๔	แสดงข้อมูลฤดูกาล	๗
๕	แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี	๘
๖	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง	๙
๗	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก	๙
๘	แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	๙
๙	แสดงข้อมูลบ่อบาดาล	๙
๑๐	แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๐
๑๑	แสดงข้อมูลด้านพืช	๑๑
๑๒	แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์	๑๑
๑๓	แสดงข้อมูลด้านประมง	๑๑
๑๔	แสดงจำนวนครัวเรือน และประชากร	๑๒
๑๕	แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ	๑๓
๑๖	แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ	๑๓
๑๗	แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน	๑๔
๑๘	แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์	๑๔
๑๙	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร	๑๕
๒๐	แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์	๑๖
๒๑	แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๖
๒๒	แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	๑๖
๒๓	แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์	๑๗
๒๔	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร	๑๗
๒๕	แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร	๑๗
๒๖	แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน	๑๘
๒๗	แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	๑๙

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๒๘	แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่	๑๙
๒๙	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง	๒๐
๓๐	แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตมันสำปะหลัง	๒๑
๓๑	แสดงต้นทุนการผลิต	๒๓
๓๒	แสดงเกษตรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่	๒๔
๓๔	แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๒๕
๓๕	แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของมะม่วงหิมพานต์ ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด	๒๖
๓๖	แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)	๒๗
๓๗	แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๒๙

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ	๑
๒	แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอ	๓
๓	แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอ	๔
๔	แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอ	๗
๕	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ	๑๐
๖	แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง	๒๐
๗	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (พื้นที่ปลูกจริง)	๒๑
๗	แสดงปฏิทินการเพาะปลูก	๒๓
๘	แสดงวิธีการตลาดอำเภอ	๒๔

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

ข้อมูลตัวยกภาพ

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุตรดิตถ์ มีเนื้อที่ ๑๕๗,๐๘๑.๐๐ ไร่ หรือ ๒๔๐ ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากอำเภอน้ำป่าดประมาณ ๒๘ กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดอุตรดิตถ์ ประมาณ ๕๓ กิโลเมตร

๑.๒ อาณาเขต

ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลแสนตอ อำเภอน้ำป่าด
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน

ภาพที่ ๑ แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่อตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุตรดิตถ์
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำป่าด, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๙ หมู่บ้าน
- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น องค์การบริหารส่วนตำบล

จำนวน ๑ แห่ง

ตารางที่ ๑ แสดงเขตการปกครอง

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
๑	บ้านน้ำไคร้
๒	บ้านนากล่า
๓	บ้านห้วยแมง
๔	บ้านปางเกลือ
๕	บ้านห้วยน้ำไหล
๖	บ้านวังผาชัน
๗	บ้านปางกรุง
๘	บ้านนากล่า
๙	บ้านห้วยแมง

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอป่าตอง จังหวัดอุดรธานี, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒ แสดงสรุปเขตการปกครอง

ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	อบต	เทศบาลตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนบ้าน (ครัวเรือน)
น้ำไคร้	๑๕๗,๐๘๑.๐๐	๑	-	๙	๑,๙๗๖

ที่มา ๑: <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒: สำนักทะเบียนอำเภอป่าตอง, พ.ศ. ๒๕๖๙

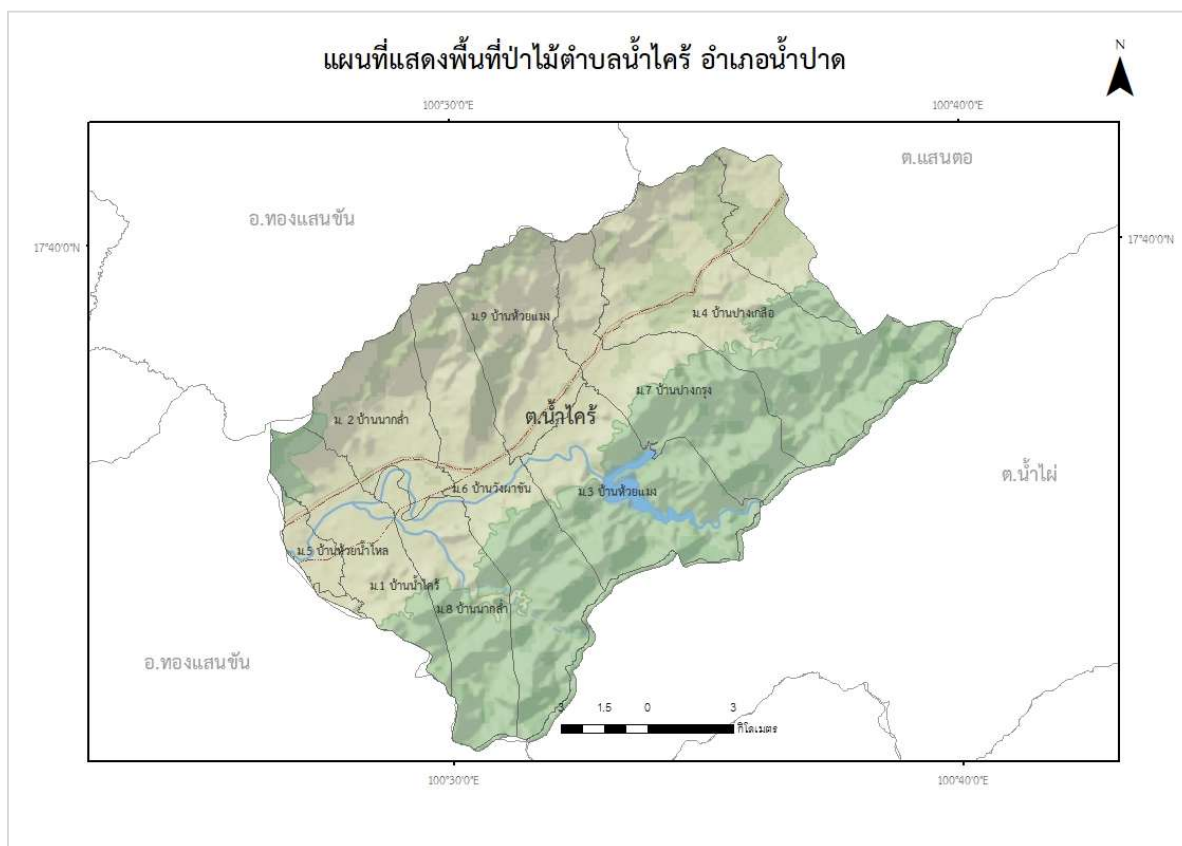
๓: สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลน้ำไคร้, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒. ลักษณะภูมิประเทศ

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

ตำบลน้ำไคร้ อำเภอป่าตอง จังหวัดอุดรธานี มีลักษณะภูมิประเทศโดยรวมเป็นพื้นที่ภูเขาและป่าไม้เป็นส่วนใหญ่ พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ครอบคลุมเนื้อที่ประมาณ ๑๑๖,๔๙๓ ไร่ สภาพพื้นที่ส่วนมากเป็นภูเขาสลับซับซ้อน มีความลาดชันสูง และมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติค่อนข้างมาก บริเวณที่ราบของตำบลกระจายตัวอยู่ตามแนวหุบเขาและเชิงเขา โดยเฉพาะพื้นที่ราบตามแนวคลองตรอน ซึ่งเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติสำคัญของชุมชน พื้นที่ราบดังกล่าวมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มแคบ ๆ คั่นกลางระหว่างแนวภูเขา

เหมาะสมต่อการประกอบกิจกรรมทางการเกษตร ทั้งการปลูกพืชไร่ พืชสวน และการทำนาในบางพื้นที่ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขาสูงสลับพื้นที่ราบเช่นนี้ ส่งผลให้การตั้งถิ่นฐานของประชาชนกระจุกตัวตามแนวพื้นที่ราบและแหล่งน้ำ ขณะที่พื้นที่ลาดชันส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้หรือใช้ประโยชน์ในลักษณะเกษตรเชิงอนุรักษ์

ภาพที่ ๒ แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด
(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ตารางที่ ๓ แสดงพื้นที่ป่าไม้

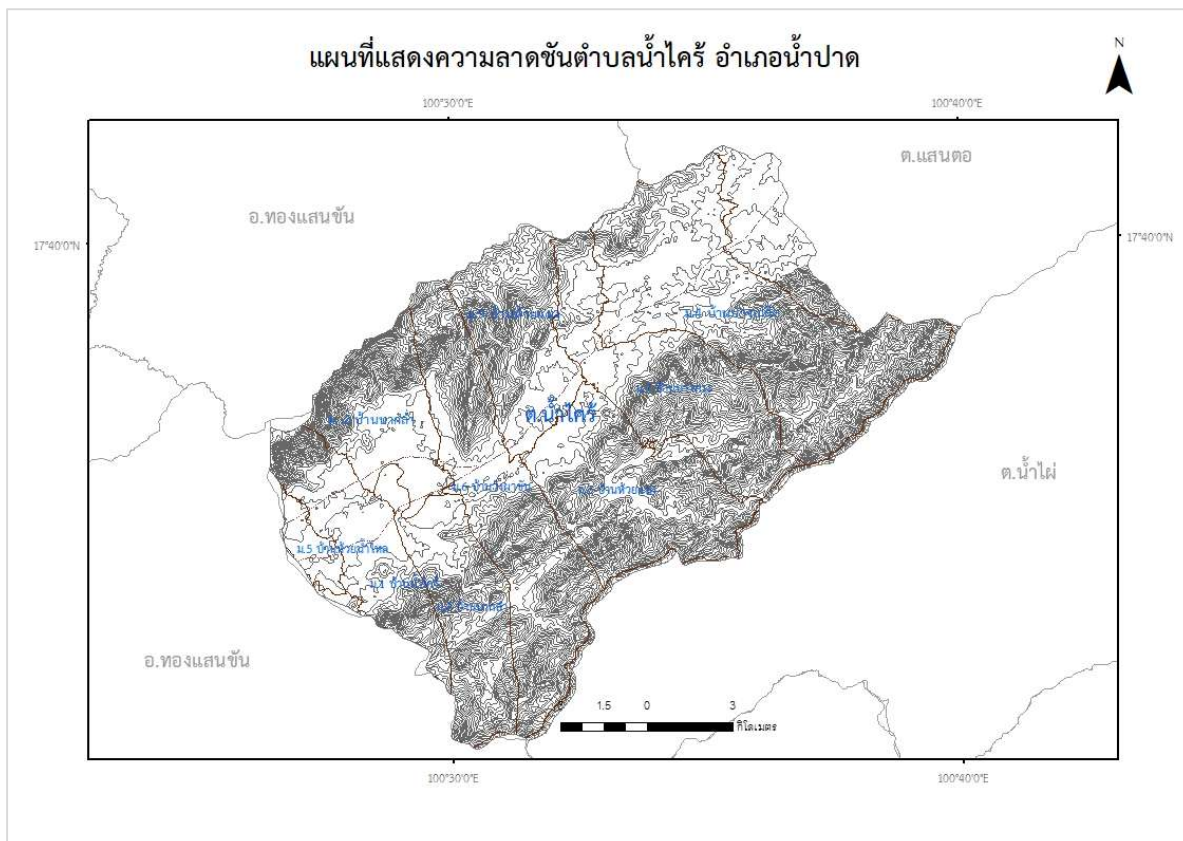
ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	คิดเป็นร้อยละ
น้ำไคร้	๑๕๗,๐๘๑.๐๐	๑๑๖,๔๙๓.๐๐	๗๔.๑๖

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

ตำบลน้ำไคร้มีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ภูเขาสลับซับซ้อนและพื้นที่ลูกคลื่นลาดชัน พื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดชันค่อนข้างสูง โดยเฉพาะบริเวณเชิงเขาและแนวสันเขา ซึ่งบางพื้นที่มีความลาดชันมากกว่า ๓๕ เปอร์เซ็นต์ ส่งผลให้เกิดการไหลบ่าของน้ำผิวดินได้ง่ายในช่วงฤดูฝน และมีความเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน ขณะที่พื้นที่ราบจะกระจายตัวตามหุบเขาและแนวลำห้วย ซึ่งมีความลาดชันต่ำกว่า เหมาะสมต่อการทำการเกษตรมากกว่า ในด้านทรัพยากรดิน พื้นที่ตำบลน้ำไคร้ประกอบด้วยดินหลายชนิด ทั้งดินลึกและดินตื้น บางแห่งพบชั้นดินตื้นถึงชั้นหินพื้น หรือมีก้อนกรวดและก้อนหินปะปนอยู่ในเนื้อดิน รวมถึงการจัดกระจายอยู่บนผิวดิน ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของพื้นที่ลาดเชิงเขา คุณสมบัติดินมีความหลากหลาย ทั้งในด้านเนื้อดิน สีดิน และค่าปฏิกิริยาดิน (pH) ตั้งแต่ดินร่วน ดินร่วนปนทราย ไปจนถึงดินที่มีเนื้อค่อนข้างหยาบ การระบายน้ำของดินโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ดี

ถึงดีมาก บางพื้นที่มีการระบายน้ำเร็วหรือมากเกินไป โดยเฉพาะบริเวณดินตื้นและดินเนื้อหยาบ ส่งผลให้ความสามารถในการอุ้มน้ำและธาตุอาหารต่ำ เกษตรกรจึงจำเป็นต้องบริหารจัดการดินอย่างเหมาะสม เช่น การเพิ่มอินทรีย์วัตถุ การปลูกพืชคลุมดิน หรือการทำชั้นบ้นไคในพื้นที่ลาดชัน เพื่อลดการสูญเสียหน้าดินและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินในระยะยาว

ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงความลาดชันตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด
(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒.๓ กลุ่มชุดดิน

ทรัพยากรดินในตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด มีความหลากหลายตามลักษณะภูมิประเทศภูเขาสลับพื้นที่ราบ โดยสามารถจำแนกกลุ่มชุดดินที่มีศักยภาพเหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชได้ จำนวน ๑๑ กลุ่มชุดดินหลัก ดังนี้

๑) กลุ่มชุดดินที่ ๗

เป็นกลุ่มดินเหนียวสีเทาที่เกิดจากตะกอนลำนํ้า ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า พบในบริเวณที่ราบตะกอนลำนํ้าพามีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำเร็วหรือค่อนข้างเร็ว เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวหรือดินเหนียวสีเทาแก่ ดินล่างเป็นดินเหนียว สีน้ำตาลอ่อน สีเทาหรือน้ำตาลปนเทา พบจุดประสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดงปะปนตลอดชั้นดินปฏิกริยาเป็นกรดปานกลางถึงด่างปานกลาง

๒) กลุ่มชุดดินที่ ๑๘

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า หรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือเกิดจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถม ของพวกวัสดุเนื้อหยาบ เป็นพื้นที่ดอน ที่มีสภาพพื้นที่ เป็นลูกคลื่นจนถึงเนินเขา หรือเป็นพื้นที่ภูเขา เป็นดินลึก มีการระบายน้ำดี เนื้อดินร่วนหยาบ ดินมีสีน้ำตาล สีเหลือง หรือแดง และอาจพบจุดประสีต่าง ๆ ในชั้นดินล่าง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง

๓) กลุ่มชุดดินที่ ๓๑

เป็นกลุ่มชุดดินที่มีวัตถุต้นกำเนิดดินเป็นพวกตะกอนลำนํ้า พบบนสันดินริมน้ำเก่า เนินตะกอนรูปพัด หรือที่ราบ ตะกอนน้ำพา พบบริเวณพื้นที่ดอนที่มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาด เป็นดินลึกมาก การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง เนื้อดินเป็นพวกดินทรายแป้งหรือดินร่วนละเอียด สีดินเป็นสีน้ำตาล หรือสีน้ำตาลปนแดง บางแห่งในดินล่างลึกๆมีจุดประสีเทาและสีน้ำตาล อาจมีแร่ไมกาหรือก้อนปูนปะปนอยู่ด้วย ดินชั้นบน มักมีปฏิกริยาเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง ส่วนดินชั้นล่าง ถ้ามีก้อนปูนปะปนมีปฏิกริยาเป็นกลางถึงต่างจัด มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๗.๐-๘.๕

๔) กลุ่มชุดดินที่ ๓๓

เป็นกลุ่มชุดดินที่มีลักษณะเนื้อดินเป็นพวกดินร่วนละเอียดที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ดินมีสีน้ำตาล สีเหลืองหรือแดง และอาจพบจุดประสีต่าง ๆ ในชั้นดินล่าง ปฏิกริยา ดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลางเกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า หรือการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถม ของวัสดุเนื้อหยาบที่ส่วนใหญ่มาจากหินตะกอน พบบริเวณ พื้นที่ดอน ที่มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นจนถึงเนินเขา หรือเป็นพื้นที่ภูเขา เป็นดินลึก มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง

ตัวอย่างชุดดินที่อยู่ในกลุ่มนี้ ได้แก่ ชุดดินดงยางเอน ชุดดินกำแพงเพชร ชุดดินกำแพงแสน ชุดดินลำสนธิ ชุดดินน้ำดุก ชุดดินธาตุนม ชุดดินตะพานหิน

๕) กลุ่มชุดดินที่ ๓๕

เป็นกลุ่มชุดดินที่มีลักษณะเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ส่วนดินชั้นล่างในระดับความลึก ๕๐ - ๑๐๐ ซม. เป็นดินเหนียว ดินเหนียวปนเศษหิน หรือเป็นชั้นหินผุ สีดินบนเป็นสีน้ำตาล ดินล่างเป็นสีน้ำตาลปนเทา บางแห่งมีจุดประสีแดงและมีศิลาแลงอ่อนปะปนอยู่จำนวนมาก ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลางเกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า หรือการสลายตัว ผุพังอยู่กับที่ หรือการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถม ของวัสดุเนื้อหยาบ วางทับอยู่บนชั้นหินผุหรือชั้นดินเหนียว พบบริเวณพื้นที่ดอน ที่มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เป็นดินลึกมีการระบายน้ำดีปานกลาง

ตัวอย่างชุดดินที่อยู่ในกลุ่มนี้ ได้แก่ ชุดดินดอนไร่ ชุดดินด่านซ้าย ชุดดินห้างฉัตร ชุดดินโคราช ชุดดิน มาบบอน ชุดดินสตึก ชุดดินวาริน และชุดดินยโสธร

๖) กลุ่มชุดดินที่ ๓๘

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า หรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือเกิดจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถม ของพวกวัสดุเนื้อหยาบ เป็นพื้นที่ดอน ที่มีสภาพพื้นที่ เป็นลูกคลื่นจนถึงเนินเขา หรือเป็นพื้นที่ภูเขา เป็นดินลึก มีการระบายน้ำดี เนื้อดินร่วนหยาบ ดินมีสีน้ำตาล สีเหลือง หรือแดง และอาจพบจุดประสีต่าง ๆ ในชั้นดินล่าง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง

๗) กลุ่มชุดดินที่ ๔๐

เป็นกลุ่มชุดดินที่มีลักษณะเนื้อดินเป็นทรายจัด สีดินบนเป็นสีเทาแก่ ไตลงไปเป็นชั้นทรายสีขาว และดินล่าง ระหว่างความลึก ๕๐ - ๑๐๐ ซม. เป็นชั้นที่มีการสะสมของพวกอินทรีย์วัตถุ เหล็กหรือฮิวมัส สีน้ำตาล สีแดง ชั้นเหล่านี้มีการเชื่อมตัวกันแน่นแข็งเป็นชั้นดานอินทรีย์ มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ

ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลางพบบริเวณหาดทรายเก่าหรือสันทรายชายทะเลเกิดจากตะกอนทรายชายทะเล พบบนพื้นที่ตอนที่มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เป็นดินลึกปานกลางถึงชั้นดานอินทรีย์ มีการระบายน้ำดีปานกลาง

ตัวอย่างชุดดินที่อยู่ในกลุ่มนี้ ได้แก่ ชุดดินจักรราช ชุดดินชุมพวง ชุดดินหุบกะพง ชุดดินห้วยแฉลง ชุดดินสันป่าตอง ชุดดินยางตลาด

๘) กลุ่มชุดดินที่ ๔๗

เป็นกลุ่มชุดดินที่มีลักษณะเนื้อดินเป็นพวกดินเหนียวหรือดินร่วนที่มีเศษหินปะปนมาก มักพบชั้นหินพื้นตื้นกว่า ๕๐ ซม. ดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดง ดินมี ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลางเกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของวัสดุเนื้อละเอียดที่มาจากทั้งหินตะกอน หรือหินอัคนี พบบริเวณพื้นที่ตอนที่มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดจนถึงเนินเขา เป็นดินตื้นมีการระบายน้ำดี

ตัวอย่างชุดดินที่อยู่ในกลุ่มนี้ ได้แก่ ชุดดินเพชรบูรณ์ ชุดดินปราณบุรีชุดดินสีคิ้ว

๙) กลุ่มชุดดินที่ ๔๘

เป็นกลุ่มชุดดินที่ เนื้อดินบนส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินปนเศษหินหรือปนกรวดก้อนกรวดส่วนใหญ่เป็นหินกลมมน หรือเศษหินต่างๆ ถ้าเป็นดินปนเศษหินมักพบชั้นหินพื้นตื้นกว่า ๕๐ ซม. สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดจัดเกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ หรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทาง ไม่ไกลนัก วัสดุเนื้อค่อนข้างหยาบ ที่มาจากพวกหินตะกอน หรือหินแปร พบบริเวณพื้นที่ตอน ที่มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดจนถึงเนินเขา เป็นดินตื้น มีการระบายน้ำดี

ตัวอย่างชุดดินที่อยู่ในกลุ่มนี้ ได้แก่ ชุดดินแม่ริม ชุดดินน้ำซุน ชุดดินพะเยา ชุดดินท่ายาง

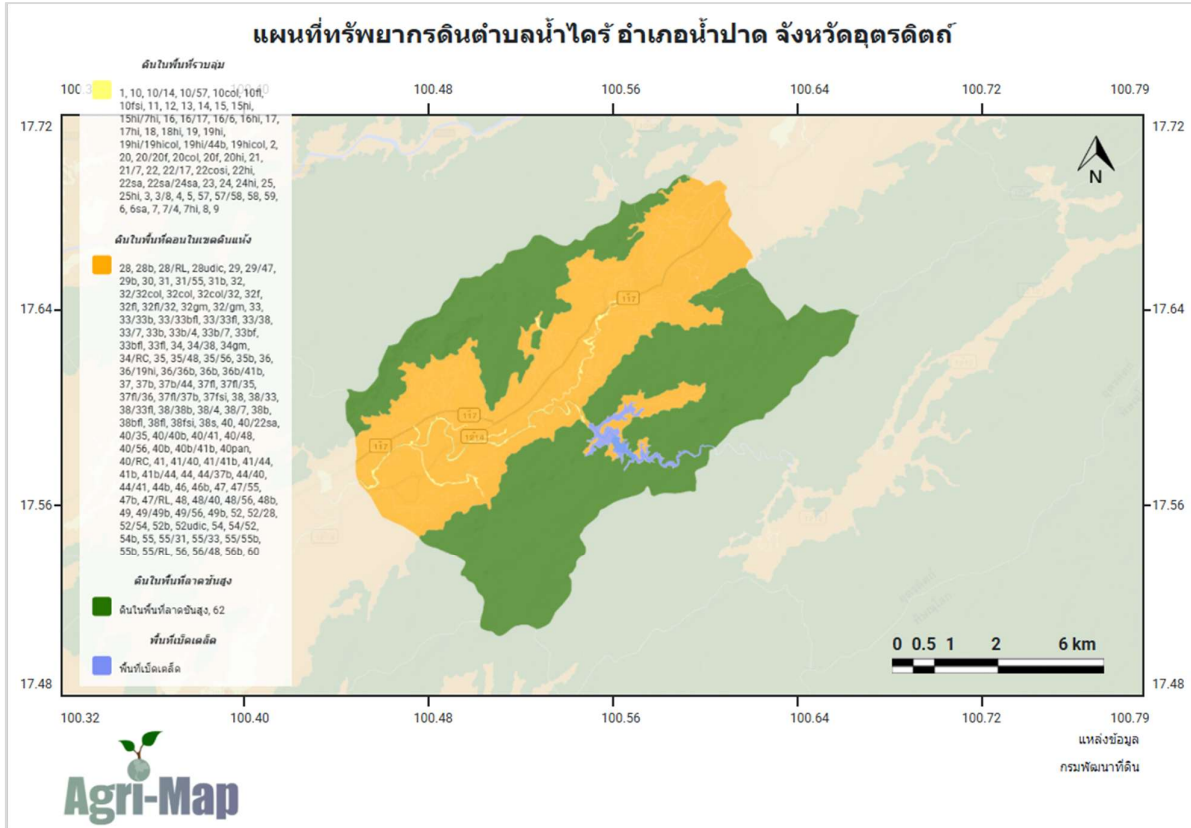
๑๐) กลุ่มชุดดินที่ ๕๖

เป็นกลุ่มชุดดินที่มีลักษณะเนื้อดินตอนบนช่วง ๕๐ ซม. เป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินปนเศษหิน มักพบชั้นพบหินพื้นลึกกว่า ๑๐๐ ซม. สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลางเกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมในระยะทางไม่ไกลนัก ของวัสดุเนื้อหยาบที่มาจากพวกหินตะกอนหรือหินอัคนี พบบริเวณพื้นที่ตอน มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดจนถึงเนินเขา เป็นดินลึกปานกลาง มีการระบายน้ำดี

ตัวอย่างชุดดินที่อยู่ในกลุ่มนี้ ได้แก่ ชุดดินเชียงคาน ชุดดินกบินทร์บุรี ชุดดินโป่งตอง ชุดดินสุรินทร์

๑๑) กลุ่มชุดดินที่ ๖๒

กลุ่มชุดดินนี้ประกอบด้วยพื้นที่ภูเขาและเทือกเขาซึ่งมีความลาดชันมากกว่า ๓๕ % ดินที่พบในบริเวณดังกล่าวมีทั้งดินลึกและดินตื้น ลักษณะของเนื้อดินและความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติแตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิดของหินต้นกำเนิดในบริเวณนั้น มักมีเศษหิน ก้อนหินหรือพื้นโผล่กระจายระจายทั่วไป ส่วนใหญ่ยังปกคลุมด้วยป่าไม้ประเภทต่าง ๆ เช่น ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรังหรือป่าดงดิบชื้น หลายแห่งมีการทำไร่เลื่อนลอยโดยปราศจากมาตรการในการอนุรักษ์ดินและน้ำ ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน จนบางแห่งเหลือแต่หินโผล่กลุ่มดินนี้ไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตรควรสงวนไว้เป็นป่าธรรมชาติ เพื่อรักษาแหล่งต้นน้ำลำธาร พบชุดดินชุดนี้ ทุกตำบล

ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงกลุ่มชุดดิน ตำบลน้ำไคร้ อำเภอป่าปอ (ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๓. ลักษณะภูมิอากาศ

๓.๑ ฤดูกาล

ตำบลน้ำไคร้ อำเภอป่าปอ จังหวัดอุดรธานี มีสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้น ฤดูร้อนมีอากาศร้อนจัด ฤดูฝนมีฝนตกชุก ฤดูหนาวอากาศค่อนข้างหนาวเย็น โดยสามารถสรุปได้ดังนี้ ดังนี้

ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลฤดูกาล

ฤดูกาล	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ฤดูร้อน			←	→								
ฤดูฝน							←	→				
ฤดูหนาว	←	→								←	→	

๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ

ตำบลน้ำไคร้ อำเภอป่าปอ จังหวัดอุดรธานี ในปีพ.ศ. ๒๕๖๖ มีช่วงฝนตกชุก ประมาณ ๘.๙๐ เดือน ระหว่างวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน โดยมีปริมาณฝนมากที่สุด ในเดือนกันยายน เฉลี่ย ๒๐๓ มิลลิเมตร และปริมาณฝนต่ำสุด ๔ มิลลิเมตร ส่วนช่วงปลอดฝน มีระยะเวลาประมาณ ๓.๑ เดือน ระหว่างวันที่

๒๔ พฤศจิกายน ถึง ๒๗ กุมภาพันธ์ ซึ่งเดือนมกราคมมีฝนตกน้อยที่สุด ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๔ มิลลิเมตรเฉลี่ย ๔ มิลลิเมตร

ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี

ปี	ปริมาณน้ำฝน รวมทั้งปี (มม.)	ปริมาณฝน เฉลี่ย (มม.)	จำนวนวัน ฝนตก (วัน)	เดือนที่ฝน สูงสุด	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)		
					สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
๒๕๖๔	๑,๑๖๑.๐๐	๑๑๖.๑๐	๑๑๐	กันยายน	๔๑	๑๓	๒๗
๒๕๖๕	๒,๕๖๖.๔๐	๒๑๓.๙๐	๑๑๖	กันยายน	๔๐	๑๕	๒๗
๒๕๖๖	๙๘๓.๒๐	๘๑.๙๐	๙๖	กันยายน	๔๓	๑๖	๒๗
๒๕๖๗	๑,๓๗๙.๖๐	๑๑๔.๙๗	๗๘	สิงหาคม	๔๓	๑๘	๒๘
๒๕๖๘	๑,๑๙๒.๙๐	๑๗๐.๔๑	๔๘	พฤษภาคม	๓๘	๑๔	๒๖

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ. ๒๕๖๙

๔. เส้นทางคมนาคม

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบลและหมู่บ้าน

ตำบลน้ำไคร้มีเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านผ่านถนนสายรองและถนนในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล เส้นทางส่วนใหญ่เป็นถนนลาดยางและคอนกรีตที่ตัดแยกออกจากทางหลวง ๑๑๗ เข้าสู่หมู่บ้านต่าง ๆ เส้นทางเลียบบดลองตรอน เนื่องจากหมู่บ้านส่วนใหญ่ตั้งอยู่ตามแนวที่ราบระหว่างหุบเขาเส้นทางคมนาคมจึงมักขนานไปกับลำน้ำคลองตรอน ซึ่งเป็นทั้งเส้นทางสัญจรและเส้นทางขนส่งผลผลิตจากแปลงนาสู่หมู่บ้าน

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียดดังนี้
ทางรถยนต์ สามารถเดินทางได้สะดวก คือ ทางหลวงหมายเลข ๑๑๗ เป็นเส้นทางหลักที่เชื่อมระหว่างอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ ผ่านอำเภอน้ำป่าดและมุ่งหน้าไปยังอำเภอปากทำ อำเภอบ้านโคก จนถึงด่านภูดู่ ซึ่งเป็นจุดผ่านแดนถาวรเชื่อมต่อกับสปป.ลาว

สถานีขนส่งผู้โดยสาร จำนวน ๑ สถานี (ถ้ามี) มีสายเดินรถประจำทางระหว่างอำเภอ/จังหวัด ได้แก่ สายเดินรถบ้านโคก-ปากทำ-น้ำป่าด-อุดรดิตถ์

๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ (เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง)

- ลำน้ำคลองตรอน มีต้นกำเนิดมาจากตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุดรดิตถ์ ใช้ในการทำ
การเกษตร ไหลผ่านหมู่ที่ ๑,๒,๓,๕ และ หมู่ ๖
- ลำห้วยน้ำไคร้ ลำห้วยขนาดเล็ก สามารถใช้ประโยชน์ในฤดูฝนในหมู่ที่ ๑ และ ๒
- ลำห้วยแมง ลำห้วยขนาดเล็ก สามารถใช้ประโยชน์ในฤดูฝนในหมู่ที่ ๓,๗ และ ๙
นอกจากแหล่งน้ำธรรมชาติที่กล่าวมาแล้วนั้น พื้นที่ตำบลน้ำไคร้อำเภอน้ำป่าดส่วนใหญ่จะใช้น้ำฝน
ในการทำเกษตร

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ

๑) โครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

- อ่างเก็บน้ำคลองตรอน ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยแมง ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุดรดิตถ์ มีต้นกำเนิดในภูเมียง ตำบลน้ำไคร้ ไหลผ่านตำบลน้ำไคร้ หมู่ที่ ๓, ๔, ๕, ๗ ตำบลน้ำไคร้ หมู่ที่ ๒, ๓, ๖ ลักษณะโครงการเป็นเขื่อนดินสูง ๔๘ เมตร ยาว ๒๒๐ เมตร พื้นที่รับน้ำฝน ๒๖๕ ตารางกิโลเมตร ความจุ ๕๙ ล้าน ลบ.ม.

น้ำใช้การ ๕๓ ล้าน ลบ.ม. มีอาคารประกอบ ๒ แห่ง ได้แก่ อาคารระบายน้ำล้น (service spillway) ความยาว ล้นฝาย ๗๐ เมตร ระบายน้ำสูงสุด ๔๒๖ ลบ.ม./วินาที

ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลางของตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด

ที่	ชื่ออ่าง/ประตูระบายน้ำ	ตำบล	ความจุที่ระดับน้ำ สูงสุด (ล้าน ลบ.ม.)	ความจุที่ระดับน้ำ เกือบกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ ชลประทาน (ไร่)
๑	อ่างเก็บน้ำคลองตรอน	น้ำไคร้	๖๔.๐๐	๕๘.๐๐	๒๓,๔๐๐

ที่มา : โครงการชลประทานอุตรดิตถ์, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒) โครงการชลประทานขนาดเล็ก

ตำบลน้ำไคร้ ไม่มีโครงการชลประทานขนาดเล็กในพื้นที่

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก

ที่	ตำบล	โครงการ						รวมปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	รวมพื้นที่ได้รับ ประโยชน์ (ไร่)
		อ่างเก็บน้ำ	ท่อระบายน้ำ	ฝาย	ระบบส่งน้ำ	สถานีสูบน้ำ	รวม		
๑	น้ำไคร้	-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา : โครงการชลประทานอุตรดิตถ์, พ.ศ.๒๕๖๙

๓) แหล่งน้ำอื่น ๆ

(๑) สระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (บ่อจิว ขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร)

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ที่	ตำบล	ปี ๒๕๕๔ - ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๘		รวม	
		ราย	บ่อ	ราย	บ่อ	ราย	บ่อ
๑	น้ำไคร้	๒๐๐	๒๐๐	-	-	๒๐๐	๒๐๐

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินอุตรดิตถ์, พ.ศ. ๒๕๖๙

(๒) บ่อบาดาล

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลบ่อบาดาล

ที่	ตำบล	ด้านการเกษตร (บ่อ)	ด้านอุปโภค - บริโภค (บ่อ)	รวม (บ่อ)
๑	น้ำไคร้	-	๑๓	๑๓

ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, พ.ศ. ๒๕๖๙

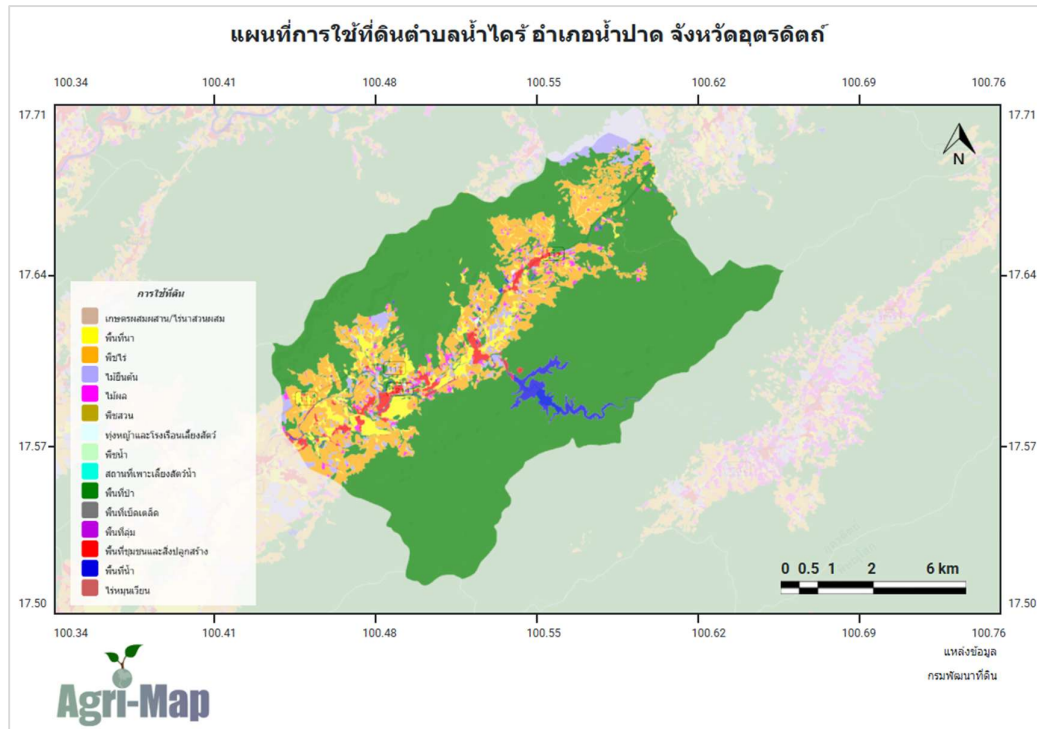
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลน้ำไคร้ เป็นพื้นที่ป่า จำนวน ๑๑๖,๔๙๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๑๗ ของพื้นที่ทั้งหมด สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขาและอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีความสำคัญต่อระบบนิเวศและเป็นแหล่งต้นน้ำของพื้นที่ ในด้านการใช้ประโยชน์ทางการเกษตรพบว่า พืชไร่ มีพื้นที่มากที่สุดในกลุ่มพื้นที่เกษตรกรรม จำนวน ๒๓,๓๘๗.๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๘๙ รองลงมา ได้แก่ พื้นที่นา จำนวน ๖,๐๘๑.๓๓ ไร่ (ร้อยละ ๓.๘๗) และไม้ผล จำนวน ๘,๐๔๗.๒ ไร่ (ร้อยละ ๓.๕๕) นอกจากนี้ยังมีไม้ผลอีกจำนวน

หนึ่งจำนวน ๑,๗๘๑.๙๔ ไร่ (ร้อยละ ๑.๑๓) ส่วน ไม้ยืนต้น มีพื้นที่ ๓,๙๔๓.๕๙ ไร่ (ร้อยละ ๒.๕๑) สะท้อนถึงการปลูกพืชระยะยาวในพื้นที่ลาดชันหรือเชิงเขา ขณะที่ พืชสวน มีพื้นที่เพียง ๑๒.๖ ไร่ (ร้อยละ ๐.๐๑) และ ทุ่งหญ้า และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ ๕๙.๗๒ ไร่ (ร้อยละ ๐.๐๔) แสดงให้เห็นว่าการทำเกษตรผสมผสานหรือปศุสัตว์ยังมีสัดส่วนไม่มากนัก สำหรับพื้นที่นอกภาคเกษตรกรรม พบว่า พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีจำนวน ๒,๙๑๗.๓ ไร่ (ร้อยละ ๑.๘๖) และ พื้นที่น้ำ เช่น แหล่งน้ำธรรมชาติ อ่างเก็บน้ำ หรือแหล่งน้ำสาธารณะ มีจำนวน ๒,๓๙๓.๖๘ ไร่ (ร้อยละ ๑.๕๒) ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตร

ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ป่า	๑๑๖,๔๙๓	๗๔.๑๗
พืชไร่	๒๓,๓๘๗.๘	๑๔.๘๙
ไม้ยืนต้น	๓,๙๔๓.๕๙	๒.๕๑
ไม้ผล	๘,๐๔๗.๒	๓.๕๕
พื้นที่นา	๖,๐๘๑.๓๓	๓.๘๗
พื้นที่น้ำ	๒,๓๙๓.๖๘	๑.๕๒
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๒,๙๑๗.๓	๑.๘๖
ไม้ผล	๑,๗๘๑.๙๔	๑.๑๓
ทุ่งหญ้าและโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	๕๙.๗๒	๐.๐๔
พืชสวน	๑๒.๖	๐.๐๑

ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ (ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๙)

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ

ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๕๗,๐๘๑ ไร่ มีการทำประโยชน์ทางการเกษตร ๑๗,๐๑๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๘ ของพื้นที่ทั้งหมด โดยบ้านปางเกลือ หมู่ ๔ มีพื้นที่เกษตรรวมสูงที่สุดในตำบล จำนวน ๕,๙๙๓ ไร่ โดยมีการปลูกพืชอื่น ๆ สูงถึง ๔,๐๙๑ ไร่ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด ในตำบล หมู่ที่ ๑ บ้านน้ำไคร้ และ หมู่ที่ ๒ บ้านนากล่า เป็นพื้นที่ทำนาที่สำคัญของตำบล โดยมีพื้นที่ข้าวนาปีรวมกันกว่า ๑,๘๘๘ ไร่ คิดเป็นเกือบครึ่งหนึ่งของพื้นที่นาทั้งตำบล เนื่องจากตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ราบลุ่มริมคลองตรอน ซึ่งมีความเหมาะสมด้านแหล่งน้ำ และสภาพดิน พื้นที่ดังกล่าวจึงมีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงทางอาหารของตำบล หมู่ ๕ บ้านห้วยน้ำไหล แม้จะมีพื้นที่เกษตรรวมเพียง ๗๙๕ ไร่ ซึ่งถือว่ามีขนาดเล็กเมื่อเปรียบเทียบกับหมู่บ้านอื่น แต่มีพื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์ จำนวน ๑๗๑ ไร่ ซึ่งมากที่สุด ในตำบล

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลด้านพืช

หมู่ ที่	หมู่บ้าน	พื้นที่ ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)						
			ข้าวนาปี (ไร่)	มัน สำปะหลัง (ไร่)	ข้าวโพดเลี้ยง สัตว์ (ไร่)	มะม่วง หิมพานต์ (ไร่)	มะขาม เปรี้ยว	พืชอื่น ๆ (ไร่)	รวมพื้นที่ การเกษตร ทั้งหมด (ไร่)
๑	บ้านน้ำไคร้		๑,๐๘๐	๙๑๘	๑๘๘	๓๙๗	๔๗	๙๐๘	๓,๔๓๙
๒	บ้านนากล่า		๘๐๘	๔๓๖	๑๕๕	๑๐	๕๓	๗๖๘	๒,๒๓๐
๓	บ้านห้วยแมง		๓๗๑	๒๒๙	๙๕	๓๕	๖๕	๔๗๖	๑,๒๗๑
๔	บ้านปางเกลือ		๖๒๒	๗๔๓	๔๓๗	๖๕	๓๕	๔,๐๙๑	๕,๙๙๓
๕	บ้านห้วยน้ำไหล		๑๒๒	๓๑๖	๔๓	๑๗๑	-	๑๔๓	๗๙๕
๖	บ้านวังผาชัน		๓๐๑	๑๔๗	๔๑	๗๕	๑	๒๒๐	๗๘๕
๗	บ้านปางกรุง		๑๙๘	๕๐๐	๘๗	๑๐	๔	๔๓๐	๑,๒๒๙
๘	บ้านนากล่า		๔๕๒	๑๖๗	๙๙	๑๘	๔	๕๐๐	๑,๒๔๐
๙	บ้านห้วยแมง		๒๖๓	๓๖๐	๑๐๒	๑๕	๒๑	๕๑๓	๑,๒๗๔
รวม		๑๕๗,๐๘๑	๔,๒๑๗	๓,๘๑๖	๑,๒๔๗	๗๙๖	๒๓๐	๗,๙๕๐	๑๗,๐๑๗

ที่มา สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำปาด, พ.ศ. ๒๕๖๔

ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์

ตำบล	เกษตรกร ผู้เลี้ยงสัตว์ รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)
น้ำไคร้	๓๘๗	๖๐๗	-	๕๐๒	๓๐๔	๑๕,๑๙๒	๑๕๘	๔๒	-
อ.น้ำปาด	๓,๓๙๘	๑๒,๖๘๓	-	๕,๓๘๙	๔,๑๓๐	๑๒๔,๖๐๓	๑,๗๒๘	๑๗๔	๑๘

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอน้ำปาด, พ.ศ. ๒๕๖๔

ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

ตำบล	เกษตรกร รวม (ราย)	กุ้งทะเล	กุ้งน้ำจืด	ปลาทะเล	ปลาน้ำจืด	สัตว์น้ำ สวยงาม	สัตว์น้ำอื่น ๆ
น้ำไคร้	๑๒๖	-	-	-	๑๒๖	-	-
อ.น้ำปาด	๕๘๖	-	-	-	๕๘๖	-	-

ที่มา : สำนักงานประมงอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๔

๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI

ไม่มี

ข้อมูลด้านสังคม

๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร

๑.๑ เกษตรกร

๑) ครั้วเรื่อนและประชากร

ตำบลน้ำไคร้ มีครั้วเรื่อนทั้งหมดจำนวน ๑,๙๗๘ ครั้วเรื่อน ในจำนวนนี้เป็นครั้วเรื่อนเกษตรกร ๑,๑๒๘ ครั้วเรื่อน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๐๓ ของครั้วเรื่อนทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าภาคการเกษตรยังคงเป็นฐานเศรษฐกิจหลักและมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ด้านโครงสร้างประชากร มีประชากรรวมทั้งสิ้น ๕,๖๗๘ คน แบ่งเป็นชาย ๒,๘๓๙ คน และหญิง ๒,๘๓๙ คน ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากัน แสดงให้เห็นถึงความสมดุลของโครงสร้างประชากรระหว่างเพศ อันเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนากิจกรรมด้านอาชีพ การรวมกลุ่ม และการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับชุมชน เมื่อพิจารณารายหมู่บ้าน พบว่า หมู่ ๑ บ้านน้ำไคร้ มีประชากรมากที่สุด จำนวน ๑,๐๖๒ คน รองลงมา ได้แก่ หมู่ที่ ๒ บ้านนากล่า จำนวน ๘๒๐ คน และหมู่ที่ ๔ บ้านปางเกลือ จำนวน ๗๖๔ คน หมู่บ้านดังกล่าวถือเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านกำลังแรงงานและเป็นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาทางการเกษตรในระดับตำบล ในด้านสัดส่วนครั้วเรื่อนเกษตรกร พบว่า หมู่ ๘ บ้านนากล่า มีสัดส่วนครั้วเรื่อนเกษตรกรสูงสุด คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๖ ของครั้วเรื่อนทั้งหมดในหมู่บ้าน รองลงมาได้แก่ หมู่ ๕ บ้านห้วยน้ำไหล คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๒ และหมู่ ๔ บ้านปางเกลือ คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๖ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นชุมชนเกษตรกรรมที่เข้มข้น และมีความเหมาะสมต่อการพัฒนาเป็นพื้นที่ต้นแบบด้านการส่งเสริมการเกษตรเฉพาะด้าน ส่วนหมู่บ้านที่มีจำนวนประชากรน้อย ได้แก่ หมู่ ๕ บ้านห้วยน้ำไหล และหมู่ ๗ บ้านปางกรุง แม้จะมีขนาดประชากรไม่มาก แต่ยังคงมีสัดส่วนครั้วเรื่อนเกษตรกรในระดับสูง แสดงให้เห็นถึงการพึ่งพาภาคการเกษตรเป็นอาชีพหลักของครั้วเรื่อนในพื้นที่ โดยสรุป ตำบลน้ำไคร้ มีลักษณะเป็นสังคมเกษตรกรรมอย่างชัดเจน โดยมากกว่าครึ่งหนึ่งของครั้วเรื่อนประกอบอาชีพเกษตรกรรม โครงสร้างประชากรมีความสมดุลระหว่างเพศ และมีหมู่บ้านที่มีศักยภาพแตกต่างกันทั้งด้านขนาดประชากรและความเข้มแข็งของภาคเกษตร

ตารางที่ ๑๔ แสดงจำนวนครั้วเรื่อน และประชากร

ที่	หมู่บ้าน	ครั้วเรื่อนทั้งหมด	ครั้วเรื่อนเกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑	บ้านน้ำไคร้	๓๕๒	๒๑๓	๕๓๖	๕๒๖	๑,๐๖๒
๒	บ้านนากล่า	๓๒๘	๑๗๖	๔๑๐	๔๑๐	๘๒๐
๓	บ้านห้วยแมง	๒๕๔	๑๑๔	๓๑๑	๓๔๓	๖๕๔
๔	บ้านปางเกลือ	๒๖๙	๑๗๑	๓๘๑	๓๘๓	๗๖๔
๕	บ้านห้วยน้ำไหล	๗๗	๕๑	๑๒๘	๑๐๒	๒๓๐
๖	บ้านวังผาชัน	๑๘๔	๑๐๓	๒๕๔	๒๖๓	๕๑๗
๗	บ้านปางกรุง	๑๕๐	๘๐	๒๒๖	๒๓๑	๔๕๗
๘	บ้านนากล่า	๑๖๗	๑๒๓	๒๘๘	๒๗๘	๕๖๖
๙	บ้านห้วยแมง	๑๙๗	๙๗	๓๐๕	๓๐๓	๖๐๘
รวม		๑,๙๗๘	๑,๑๒๘	๒,๘๓๙	๒,๘๓๙	๕,๖๗๘

ที่มา ๑: สำนักทะเบียนอำเภอป่าตอง, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒: สำนักงานเกษตรอำเภอป่าตอง, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒) หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ

ตำบลน้ำไคร้ มีโครงสร้างอายุในลักษณะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างชัดเจน โดยกลุ่มอายุ ๕๖-๖๕ ปี มีจำนวนมากที่สุด ๓๙๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๔๔ รองลงมาคือกลุ่มอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป จำนวน ๓๑๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๓ เมื่อรวมกลุ่มอายุ ๕๖ ปีขึ้นไป พบว่ามีจำนวนรวมทั้งสิ้น ๗๐๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๙๗ ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยใกล้เกษียณและผู้สูงอายุ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อศักยภาพด้านแรงงาน ความสามารถในการปรับตัวต่อเทคโนโลยีใหม่และความต่อเนื่องในการประกอบอาชีพเกษตรกรรวมในอนาคต กลุ่มอายุ ๔๖-๕๕ ปี มีจำนวน ๒๔๒ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๒๒ ถือเป็นกำลังแรงงานหลักในปัจจุบันที่มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนภาคการเกษตรของตำบล ขณะที่กลุ่มอายุ ๓๖ - ๔๕ ปี มีเพียง ๔๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔ และกลุ่มอายุ ๒๖ - ๓๕ ปี มีเพียง ๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๐ ส่วนกลุ่มอายุ ๑๘ - ๒๕ ปี ไม่พบครัวเรือนเกษตรกรเลย

ตารางที่ ๑๕ แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	ครัวเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๓๑๕	๓๑.๕๓
๕๖ - ๖๕ ปี	๓๙๔	๓๙.๔๔
๔๖ - ๕๕ ปี	๒๔๒	๒๔.๒๒
๓๖ - ๔๕ ปี	๔๐	๔
๒๖ - ๓๕ ปี	๘	๐.๘๐
๑๘ - ๒๕ ปี	๐	๐.๐๐
รวม	๘๘๕	๑๐๐

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง, พ.ศ. ๒๕๖๙ (ตัดยอดข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๘)

๓) ลักษณะการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพของครัวเรือนเกษตรกร จำนวน ๙๙๙ ครัวเรือน พบว่าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก จำนวน ๙๕๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๙๐ ขณะที่ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพรอง จำนวน ๔๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔.๑๐ จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าภาคการเกษตรเป็นฐานอาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่ โดยประชากรเกือบทั้งหมดพึ่งพารายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นสำคัญ

ตารางที่ ๑๖ แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก	๙๕๘	๙๕.๙๐
ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นรอง	๔๑	๔.๑๐
รวม	๙๙๙	๑๐๐.๐๐

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง, พ.ศ. ๒๕๖๙ (ตัดยอดข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๘)

๔) ลักษณะการถือครองที่ดิน

การถือครองที่ดินของเกษตรกรในตำบลน้ำไคร้ ส่วนใหญ่จำนวน ๖๙๕ ครัวเรือน ร้อยละ ๗๓.๔๗ มีสถานะเป็นเจ้าของที่ดินทำกินของตนเอง ในขณะที่อีกพบว่ามีเกษตรกรจำนวน ๕๗๗ ครัวเรือน ร้อยละ

๖๐.๙๙ ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์รับรอง นอกจากนี้เกษตรกรจำนวน ๑๑๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗๓ เข้าที่ดินเพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ตารางที่ ๑๗ แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๖๙๕	๗๓.๔๗
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๕๗๗	๖๐.๙๙
เช่า	๑๑๑	๑๑.๗๓
รวม*	๙๔๖	๑๐๐.๐๐

หมายเหตุ ๑. ข้อมูลตามที่ตั้งแปลง เฉพาะครัวเรือนที่แจ้งปรับปรุงกิจการกรรมการเกษตรในแต่ละปี

๒. เกษตรกรบางส่วนมีการถือครองในทุกลักษณะ

ที่มา : ระบุฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง, พ.ศ. ๒๕๖๙ (ตัดยอดข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๘)

๕) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ถือครองที่ดินประเภทโฉนด จำนวน ๓๗๑ ครัวเรือน รองลงมาเป็น ครัวเรือนที่ถือครองที่ดินประเภท ส.ป.ก. ทุกประเภท จำนวน ๓๐๕ ครัวเรือน และไม่มีเอกสารสิทธิ์ จำนวน ๒๒๖ ครัวเรือน

ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๓๗๑	๓๐๕	๐	๒๒๖	๖๙๕

ที่มา : ระบุฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง, พ.ศ. ๒๕๖๙ (ตัดยอดข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๘)

๖) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

รายได้ของเกษตรกรตำบลน้ำไคร้ อำเภอป่าปาด ส่วนใหญ่มาจากภาคการเกษตร และมี บางส่วนที่ได้จากนอกภาคการเกษตร รายได้ในภาคการเกษตร เฉลี่ย ๘๖,๘๗๕ บาท/ครัวเรือน/ปี รายได้นอกภาค การเกษตรเฉลี่ย ๙๓,๗๕๐ บาท/ครัวเรือน/ปี

๗) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

ภาวะหนี้สินของเกษตรกรตำบลน้ำไคร้ อำเภอป่าปาด มีหนี้สินในภาคการเกษตรอยู่ในช่วง น้อยกว่า ๖๐,๐๐๐ บาท มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ รองลงมาอยู่ในช่วง ๑๒๐,๐๐๐-๑๗๙,๙๙๙ บาท ร้อยละ ๒๕.๐๐ และช่วง ๕๐๐,๐๐๐-๙๙๙,๙๙๙ บาท อีกร้อยละ ๒๕.๐๐

๘) ประเพณีและวัฒนธรรม

(๑) การนับถือศาสนา

ประชากรตำบลน้ำไคร้ อำเภอป่าปาดส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ทุกหมู่บ้านจะมีวัด หรือ สำนักสงฆ์ เป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมทั้งงานบุญประเพณีและการประชุมปรึกษาหารือเรื่องงานพัฒนาหมู่บ้าน โดยมีศาสนสถานที่สำคัญเป็นจุดศูนย์รวมของชุมชนในแต่ละหมู่ เช่น

วัดน้ำไคร้ ตั้งอยู่ที่หมู่ ๑ บ้านน้ำไคร้

วัดนากล่า เป็นศูนย์กลางของหมู่ ๒ และ หมู่ ๘

วัดห้วยแมง เป็นศูนย์กลางของหมู่ ๓ และ หมู่ ๙
นอกจากนี้ยังมีสำนักสงฆ์ที่กระจายตัวอยู่ในหมู่บ้านอื่น ๆ เช่น บ้านปางเกลือ และบ้าน
ห้วยน้ำไหล ซึ่งมักตั้งอยู่บนพื้นที่เนินเขาตามสภาพภูมิประเทศ

(๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

ชาวตำบลน้ำไคร้เป็นชุมชนชนบทที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับพระพุทธศาสนา เกษตรกรรม และ
วัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนา – ไทยภาคเหนือ จึงมีประเพณีสำคัญที่สืบทอดต่อเนื่องกันมา ดังนี้

ประเพณีสงกรานต์ (ปีใหม่ไทย) จัดขึ้นในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี เป็นประเพณีขึ้นปี
ใหม่ไทย ชาวบ้านจะร่วมกันทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ ก่อเจดีย์ทราย และรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ เพื่อแสดงความ
เคารพและขอพรถือเป็นกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีในชุมชนอย่างเข้มแข็ง

ประเพณีเข้าพรรษา ออกพรรษา จัดในช่วงเดือนกรกฎาคม (เข้าพรรษา) และเดือน
ตุลาคม (ออกพรรษา) ประชาชนจะร่วมกันถวายเทียนพรรษา ทำบุญ ฟังธรรม และร่วมกิจกรรมทางศาสนา
โดยเฉพาะวันออกพรรษาจะมีการตักบาตรเทโว ถือเป็นประเพณีที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชน

ประเพณีลอยกระทง จัดขึ้นในวันเพ็ญเดือนสิบสอง เพื่อขอขมาพระแม่คงคาและขอขมา
ธรรมชาติ ชาวบ้านจะจัดทำกระทงจากวัสดุธรรมชาติ และร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมภายในหมู่บ้านหรือวัด เป็น
ประเพณีที่สะท้อนความผูกพันกับทรัพยากรน้ำ

ประเพณีทำบุญกลางบ้าน/บุญข้าวใหม่ เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีเกษตรกรรม
โดยเฉพาะหลังฤดูเก็บเกี่ยว ชาวบ้านจะทำบุญข้าวใหม่หรือจัดพิธีสู่ขวัญข้าว เพื่อความเป็นสิริมงคลและความอุดม
สมบูรณ์ในปีถัดไป สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชนเกษตรกรรมของตำบลอย่างชัดเจน

๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร

๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

การรวมกลุ่มขององค์กรเกษตรกรในตำบลน้ำไคร้ พบว่ามีการจัดตั้งกลุ่มและองค์กรทางการเกษตร
ในหลากหลายรูปแบบ สะท้อนถึงศักยภาพด้านการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในระดับชุมชน โดยมี
รายละเอียด ดังนี้

กลุ่มส่งเสริมอาชีพ จำนวน ๒ กลุ่ม มีสมาชิก ๒๑ ราย และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน ๒ กลุ่ม
มีสมาชิก ๒๑ ราย แสดงให้เห็นถึงการรวมตัวกันของเกษตรกรและสตรีในชุมชนเพื่อพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้เสริม
ในระดับครัวเรือน สำหรับกลุ่มยุวเกษตรกร พบว่ายังไม่มีการจัดตั้งในพื้นที่ ซึ่งแสดงถึงข้อจำกัดด้านการมีส่วนร่วม
ของเยาวชนในกิจกรรมภาคการเกษตร ด้านวิสาหกิจชุมชนพบว่า มีจำนวน ๑๒ กลุ่ม มีสมาชิก ๓๑๘ ราย ซึ่งถือเป็น
รูปแบบการรวมกลุ่มที่มีความเข้มแข็งมากที่สุดในตำบล ทั้งในด้านจำนวนกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม แสดงถึงการพัฒนา
เชิงธุรกิจของชุมชนและศักยภาพในการต่อยอดด้านการแปรรูป การตลาดและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิต
ทางการเกษตร

ตารางที่ ๑๙ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
น้ำไคร้	๒	๒๑	๒	๒๑	-	-	๑๒	๓๑๘	๑	-	๓	๒๒๒

ที่มา: สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุตรดิตถ์, พ.ศ. ๒๕๖๙

สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำป่าต, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๐ แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๓
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๔
ของใช้/ของตกแต่ง/ของที่ระลึก	๑
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	๑
รวม	๙

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอน้ำปาด,พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ชื่อกลุ่ม	หมู่ที่	จำนวนสมาชิก
กลุ่มน้ำพริกสามวัย	๒	๘
กลุ่มทอผ้าทองใบ	๖	๑๐
กลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านวังผาชัน	๖	๑๒
รวมพลคนเกษตร ม.๙	๙	๑๐
กลุ่มเกษตรผสมผสานบ้านนากล่า	๘	๑๓
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตลาดกลางผลผลิตทางการเกษตร ต.น้ำไคร้	๒	๓๒
กลุ่มปุ๋ยหมักชีวภาพบ้านปางเกลือ	๔	๑๕
กลุ่มทอผ้าปางเกลือ	๔	๑๓
กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดบ้านปางกรุง	๗	๑๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำปาด,พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๒ แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	บ้าน	
กลุ่มเกษตรกรสูงวัย	๓	บ้านห้วยแมง	๑๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำปาด,พ.ศ.๒๕๖๙

๒) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

ตารางที่ ๒๔ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร

หมู่บ้าน	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศตปช.	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
บ้านน้ำไคร้	๑	-	-	-	๑	-	-	-	๑
บ้านนากล่า	-	-	-	-	-	-	-	-	-
บ้านห้วยแมง	-	๑	-	-	-	-	-	-	-
บ้านปางเกลือ	-	๒	-	๑	-	-	-	-	-
บ้านห้วยน้ำไหล	-	-	-	-	-	-	-	-	-
บ้านวังผาชัน	-	๑	๑	-	-	-	-	-	-
บ้านปางกรุง	-	๑	-	-	-	-	-	-	-
บ้านนากล่า	-	-	-	-	-	-	-	-	-
บ้านห้วยแมง	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	๑	๕	๑	๑	๑	-	-	-	๑

ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำป่าด, พ.ศ.๒๕๖๙

(๑) อาสาสมัครเกษตร

ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด มีอาสาสมัครเกษตร จำนวน ๙ คน โดยมีหมอดินอาสา จำนวน ๙ ราย รองลงมาคือเกษตรหมู่บ้าน ๙ ราย และอาสาปศุสัตว์ จำนวน ๘ ราย ตามลำดับ อย่างไรก็ตามอาสาสมัคร บางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ตารางที่ ๒๕ แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
น้ำไคร้	-	๑	๔	๙	๙	๙	-	-	๑

หมายเหตุ : อาสาสมัครบางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลอาสาสมัครเกษตร (อกษ.) และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.), พ.ศ. ๒๕๖๙

(๒) ประชาชนชาวบ้าน

ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด มีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ จำนวน ๑ ราย ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ด้านการทำการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตารางที่ ๒๖ แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้าน อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุดรดิตถ์

ตารางที่ ๒๖ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน

ตำบล	จำนวน (ราย)	องค์ความรู้ด้าน
น้ำไคร้	๑	เกษตรทฤษฎีใหม่
รวม	๑	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำปาด, พ.ศ. ๒๕๖๙

(๑) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตำบลน้ำไคร้ มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ศูนย์หลัก ๑ แห่ง ตั้งอยู่บ้านนากล่า หมู่ที่ ๒ เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรผสมผสาน และศูนย์เครือข่าย ๗ แห่ง กระจายอยู่ในหลายหมู่บ้าน โดยแต่ละศูนย์มีบทบาทและกิจกรรมหลักที่แตกต่างกันตามบริบทและศักยภาพของพื้นที่ ดังนี้

- ศูนย์เกษตรทฤษฎีใหม่ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ บ้านนากล่า ดำเนินกิจกรรมด้านการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรผสมผสาน เป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการจัดการพื้นที่เกษตรให้เหมาะสมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- ศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน บ้านปางเกลือ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ บ้านปางเกลือ เป็นศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) ทำหน้าที่ส่งเสริมความรู้ด้านการวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และการจัดการธาตุอาหารพืชอย่างเหมาะสม

- ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน บ้านวังผาชัน ตั้งอยู่หมู่ที่ ๖ บ้านวังผาชัน เป็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) มีบทบาทในการให้คำแนะนำด้านการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชตามหลักการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM)

- ศูนย์เมล็ดพันธุ์พืชชุมชน (ถั่วเขียวผิวมัน) ตั้งอยู่หมู่ที่ ๓ บ้านห้วยแมง เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตร มุ่งเน้นการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีสู่เกษตรกรในพื้นที่

- ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง ตั้งอยู่หมู่ที่ ๗ บ้านปางกรุง ดำเนินกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การจัดการบ่อเลี้ยง และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้านประมง

- ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง อีก ๑ แห่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ บ้านปางเกลือ แสดงถึงศักยภาพของพื้นที่ดังกล่าวที่มีความพร้อมด้านแหล่งน้ำและการพัฒนาอาชีพประมงควบคู่กับภาคการเกษตร

- ศูนย์เมล็ดพันธุ์พืชชุมชน (ถั่วเขียวผิวมัน) ตั้งอยู่หมู่ที่ ๙ บ้านห้วยแมง เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตรเช่นเดียวกับหมู่ที่ ๓ สะท้อนถึงความเข้มแข็งด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชคุณภาพในพื้นที่

ตำบลน้ำไคร้มีศูนย์เรียนรู้และศูนย์บริการการเกษตรที่ครอบคลุมทั้งด้านการจัดการดินและปุ๋ย การจัดการศัตรูพืช การผลิตเมล็ดพันธุ์พืช มาตรฐานการผลิต และด้านประมง ซึ่งกระจายอยู่หลายหมู่บ้าน แสดงถึงความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตรและศักยภาพในการพัฒนาองค์ความรู้ในระดับชุมชน ศูนย์เหล่านี้สามารถใช้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในตำบลน้ำไคร้ได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ตารางที่ ๒๗ แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ที่	ชื่อศูนย์	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	บ้าน
๑	ศูนย์เกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๒	นากล่า
๒	ศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน บ้านปางเกลือ	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	๔	ปางเกลือ
๓	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน บ้านวังผาชัน	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	๖	วังผาชัน
๔	ศูนย์เมล็ดพันธุ์พืชชุมชน (ถั่วเขียวผิวมัน)	ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตร	๓	ห้วยแมง
๕	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๗	ปางกรุง
๖	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๔	ปางเกลือ
๗	ศูนย์เมล็ดพันธุ์พืชชุมชน (ถั่วเขียวผิวมัน)	ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตร	๙	ห้วยแมง

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำปาด, พ.ศ. ๒๕๖๙

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

มีการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๑ กลุ่ม คือ แปลงใหญ่มันสำปะหลัง วิสาหกิจชุมชนตลาดกลางผลผลิตทางการเกษตร ตำบลน้ำไคร้ ตั้งอยู่หมู่ ๒ บ้านนากล่า โดยดำเนินการผลิตมันสำปะหลังเป็นพืชหลักของกลุ่ม มีสมาชิกจำนวน ๑๖๒ ราย ครอบคลุมพื้นที่เพาะปลูก ๑,๐๕๒ ไร่ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพด้านการรวมกลุ่มของเกษตรกรในพื้นที่ และความเข้มแข็งในการบริหารจัดการการผลิตในรูปแบบแปลงใหญ่ ซึ่งช่วยส่งเสริมการลงทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเสริมสร้างอำนาจการต่อรองทางการตลาดให้แก่สมาชิกในชุมชน

ตารางที่ ๒๘ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่

ที่	หมู่บ้าน	ชื่อกกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)
๑	บ้านนากล่า	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง วิสาหกิจชุมชน ตลาดกลางผลผลิตทางการเกษตร ตำบลน้ำไคร้	มัน สำปะหลัง	๑๖๒	๑,๐๕๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำปาด, พ.ศ. ๒๕๖๙

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ
สินค้าเกษตรที่สำคัญ ชนิดสินค้า มันสำปะหลัง

๑.๑ แหล่งน้ำหลัก

[/] น้ำฝน []ชลประทาน [] บ่อน้ำบาดาล [] แหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ (ระบุ).....

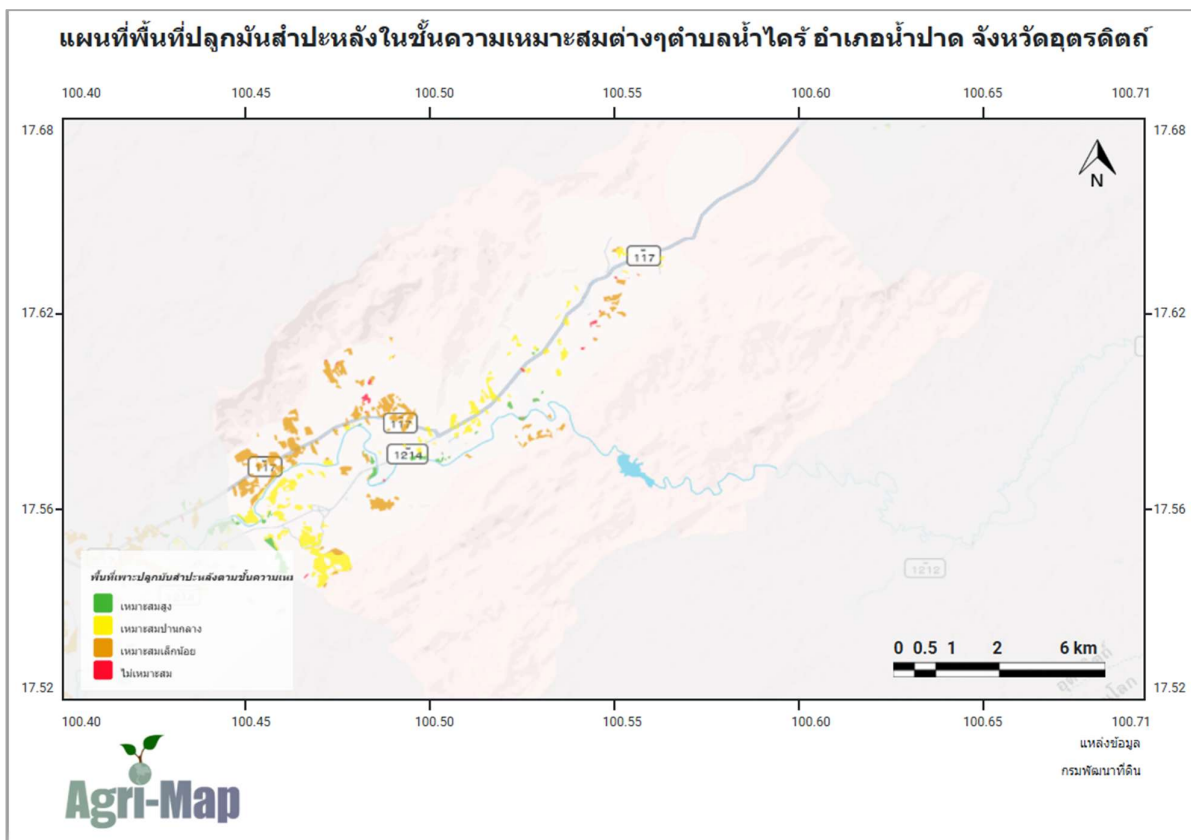
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

๑) เขตความเหมาะสม

ตารางที่ ๒๙ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
น้ำไคร้	๓๑๙.๘	๑,๘๔๘.๑๒	๒,๑๙๕.๕	๑๐๑.๘	๔,๔๖๒.๒๒

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๙

ภาพที่ ๖ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

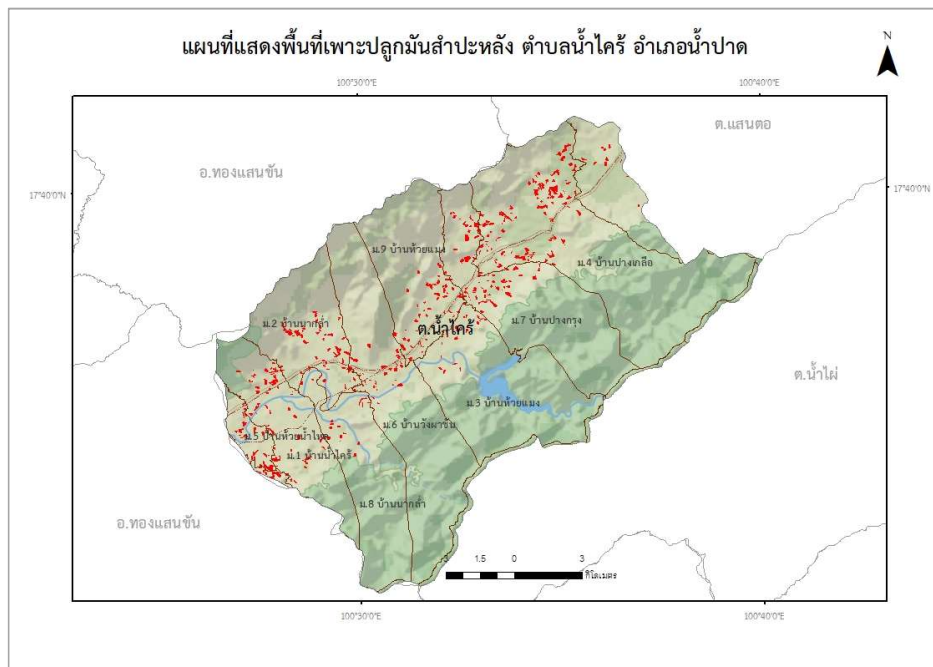
๒) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง

ตำบลน้ำไคร้ มีครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังรวม ๓๔๐ ครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกรวม ๓,๘๑๘ ไร่ มีผลผลิตรวมทั้งตำบลประมาณ ๑๓,๓๕๖ ตันต่อปี โดยมีค่าเฉลี่ยผลผลิตต่อไร่ ๓,๕๐๐ กิโลกรัม โดยบ้านน้ำไคร้ หมู่ ๑ มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรมากที่สุด จำนวน ๗๘ ครัวเรือน และมีพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด ๙๑๘ ไร่ ให้ผลผลิตรวม ๓,๒๑๓ ตัน รองลงมาคือ บ้านปางเกลือ หมู่ ๔ มีเกษตรกร ๕๘ ครัวเรือน พื้นที่ ๗๔๓ ไร่ ผลผลิต ๒,๖๐๐ ตัน และบ้านปางกรุง มีเกษตรกร ๔๐ ครัวเรือน พื้นที่ ๕๐๐ ไร่ ผลผลิต ๑,๗๕๐ ตัน ส่วนหมู่บ้านที่เพาะปลูกน้อยได้แก่ บ้านวังผาชัน มีเกษตรกร ๑๘ ครัวเรือน พื้นที่ ๑๔๗ ไร่ ผลผลิต ๕๑๕ ตัน ขณะที่หมู่บ้านอื่น มีพื้นที่ปลูกตั้งแต่ ๑๖๖ - ๔๓๖ ไร่

ตารางที่ ๓๐ แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตมันสำปะหลัง

หมู่	บ้าน	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)
๑	บ้านน้ำไคร้	๗๘	๙๑๘	๙๑๘	๓,๒๑๓	๓,๕๐๐
๒	บ้านนากล่า	๔๕	๔๓๖	๔๓๖	๑,๕๒๖	๓,๕๐๐
๓	บ้านห้วยแมง	๒๙	๒๒๙	๒๒๙	๘๐๒	๓,๕๐๐
๔	บ้านปางเกลือ	๕๘	๗๔๓	๗๔๓	๒,๖๐๐	๓,๕๐๐
๕	บ้านห้วยน้ำไหล	๓๑	๓๑๗	๓๑๗	๑,๑๐๙	๓,๕๐๐
๖	บ้านวังผาชัน	๑๘	๑๔๗	๑๔๗	๕๑๕	๓,๕๐๐
๗	บ้านปางกรุง	๔๐	๕๐๐	๕๐๐	๑,๗๕๐	๓,๕๐๐
๘	บ้านนากล่า	๒๑	๑๖๖	๑๖๖	๕๘๑	๓,๕๐๐
๙	บ้านห้วยแมง	๔๑	๓๖๐	๓๖๐	๑,๒๖๐	๓,๕๐๐
รวม		๓๔๐	๓,๘๑๖	๓,๘๑๖	๑๓,๓๕๖	

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง, พ.ศ. ๒๕๖๙

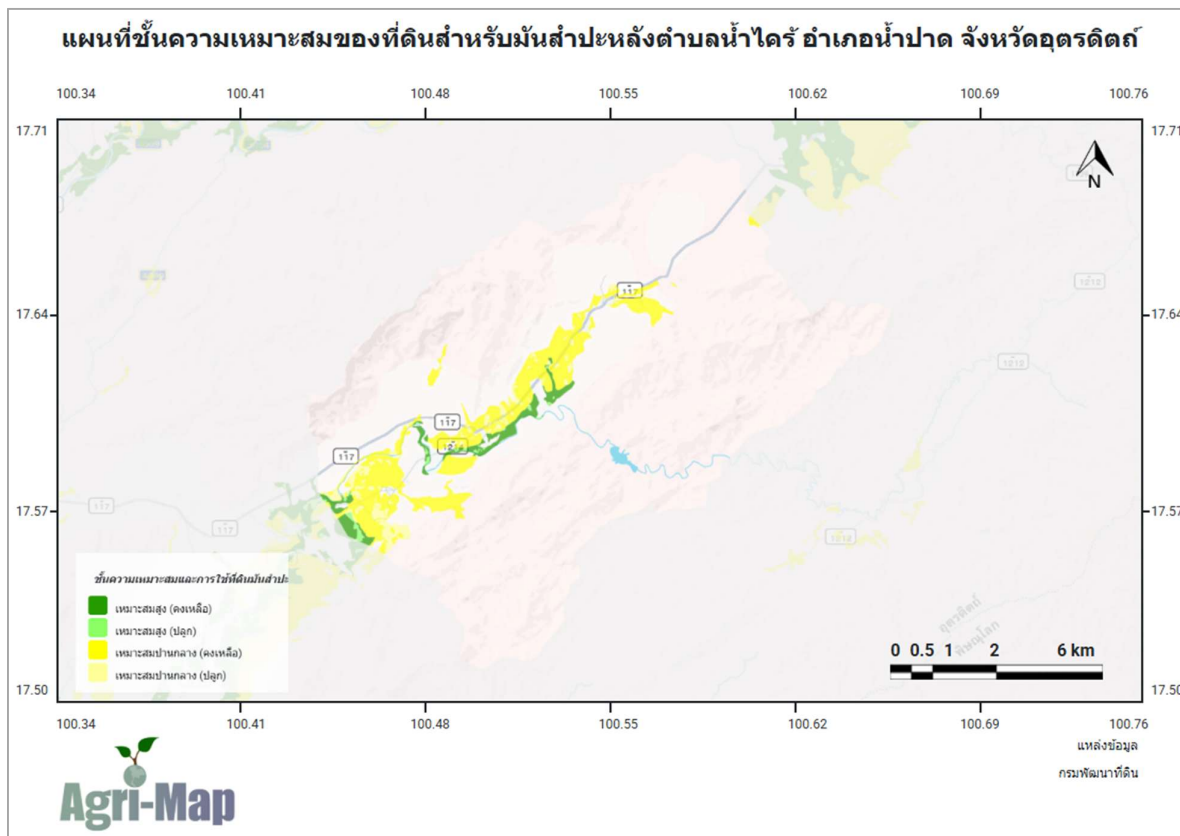
ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (พื้นที่ปลูกจริง)
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำปาด, พ.ศ.๒๕๖๙)

(๓) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตารางที่ ๓๑ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S1)	เหมาะสมปานกลาง (S2)	เหมาะสมน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ ทั้งหมด
น้ำไคร้	๒,๐๒๘.๗๓	๑๐,๗๐๗			๑๔,๗๐๔.๑๕

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๙

ภาพที่ ๘ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังตามระดับชั้นความเหมาะสม

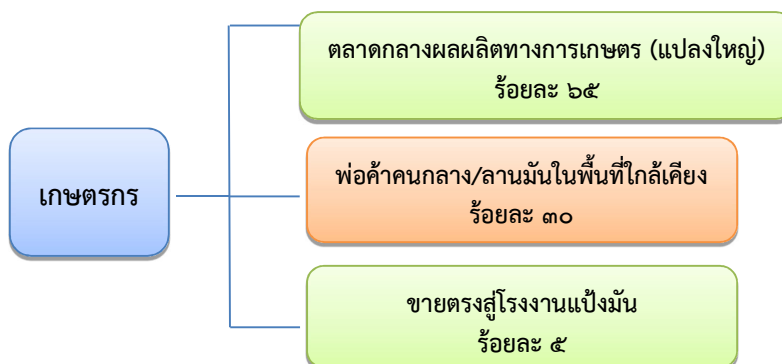
(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด)

- ๑) การใช้พันธุ์ดี ส่วนใหญ่ยังใช้ท่อนพันธุ์เดิมที่เก็บไว้เองจากฤดูการก่อนหน้า
- ๒) การเตรียมดิน มีการยกร่องตามแนวระดับ
- ๓) การปลูก ร้อยละ ๗๐ ใช้แรงงานคน และ ร้อยละ ๓๐ ใช้เครื่องปลูกพ่วงท้ายรถแทรกเตอร์
- ๔) ระบบการให้น้ำ ส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน และบางส่วนมีระบบน้ำหยด
- ๕) การดูแลรักษา กำจัดวัชพืชด้วยสารเคมี
- ๖) การใส่ปุ๋ย การใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- ๗) การเก็บเกี่ยว ใช้แรงงานคนร่วมกับรถเดินตาม และแทรกเตอร์ติดอุปกรณ์ช่วยชุด

๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

๑) วิธีการตลาด (เป็นวิธีตลาดที่เกิดขึ้นในอำเภอ)

ภาพที่ ๘ แสดงวิธีการตลาดมันสำปะหลัง ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด
(ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำปาด, พ.ศ.๒๕๖๙)

๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาดยังไม่มีจุดรวบรวมหรือแหล่งรับซื้อในพื้นที่ แต่มีจุดรับซื้อใกล้พื้นที่ตำบลน้ำไผ่ ดังนี้

มีแหล่งรับซื้อ รวม ๕ แห่ง

- ตลาดกลาง (แปลงใหญ่) ตั้งอยู่ หมู่ ๒ ตำบลน้ำไคร้ จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๔ ตำบลน้ำไคร้ จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๙ ตำบลน้ำไคร้ จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๓ ตำบลแสนตอ จำนวน ๑ แห่ง

๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

๑) เกษตรกร

มีเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จำนวน ๓๔๐ ครัวเรือน และมีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ จำนวน ๑ ราย มีความรู้ ความชำนาญ องค์กรความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๒ แสดงเกษตรกรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่

ที่	หมู่	ชื่อหมู่บ้าน	ประเภท	องค์ความรู้โดดเด่น
๑	๗	บ้านปางกรุง	แปลงเรียนรู้	การผลิตท่อนมันสปะหลังคุณภาพ

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำปาด พ.ศ.๒๕๖๙)

๒) องค์กรเกษตรกร ดังนี้

ตารางที่ ๓๔ แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

องค์กรเกษตรกร	จำนวน (แห่ง)	ชื่อกลุ่ม
ศพก.	๓	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน/ศจช/ศดปช
วิสาหกิจชุมชน	๑	ตลาดกลางผลผลิตทางการเกษตร ต.น้ำไคร้

๒. การวิเคราะห์ Supply chain

ตารางที่ ๓๕ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของมันสำปะหลัง ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติพื้นที่	สถานการณ์ปัจจุบัน	ปลูกในพื้นที่ดอนเชิงเขา ๓,๘๑๖ ไร่ (S๑-S๓) อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก	มีตลาดกลาง/จุดรับซื้อ ผลผลิตกระจายตัวอยู่ในพื้นที่	ส่งเข้าโรงงานแป่งมันใน จ.อุตรดิตถ์ และ พิษณุโลก
	ปัญหา Pain point	ดินเชิงเขา (S๓) เสื่อมโทรม ขะล้าพังทลาย และขาดระบบชลประทาน	ลานมันและจุดรวบรวมกระจายตัวไม่ทั่วถึงในหมู่บ้านที่อยู่ลึก	ระยะทางขนส่งไกลจากโรงงานทำให้เสียเปรียบด้านค่าระวาง
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	นำระบบ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน/ปุ๋ยสั่งตัด มาช่วยฟื้นฟูดิน	ยกระดับตลาดกลางด้วยระบบ Digital Logistics บริหารรถขนส่งในตำบล	รวมกลุ่มแปลงใหญ่เพิ่มปริมาณ (Volume) เพื่อสร้างอำนาจต่อรองราคาหน้าโรงงาน
มิติคน	สถานการณ์ปัจจุบัน	เกษตรกรสูงวัย (๗๑%) เป็นแรงงานหลัก ขาดแคลนคนรุ่นใหม่	ดำเนินการโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและพ่อค้าท้องถิ่น	พ่อค้ารายใหญ่และโรงงานอุตสาหกรรมแป่งมัน/เอทานอล
	ปัญหา Pain point	แรงงานคนมีขีดจำกัด ไม่สามารถทำงานหนักหรือขยายแปลงได้	ขาดทักษะด้านการตลาดดิจิทัลและการบริหารจัดการสมัยใหม่	ข้อมูลราคามักถูกกำหนดจากปลายทาง เกษตรกรขาดข้อมูลเชิงลึก
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	ใช้เครื่องจักรกล (ปลูก/ขุด) มาใช้แทนแรงงานคน	พัฒนา Young Smart Farmer มาเป็นผู้บริหารจัดการตลาดกลาง	ใช้ Application "เช็คราคามัน" และเชื่อมโยงข้อมูลตรงกับโรงงาน
มิติสินค้า	สถานการณ์ปัจจุบัน	ผลผลิตเฉลี่ย ๓.๕ ตัน/ไร่ หัวมันมีดินปนเปื้อนจากสภาพดินกรวด	ส่วนใหญ่ขายมันสด (ร้อยละ ๙๘) เปอร์เซ็นต์แบ่งไม่คงที่	แป่งมันสำปะหลัง คุณภาพและมันเส้นส่งออก
	ปัญหา Pain point	โรคใบด่าง (CMD) ระบาด ทำให้คุณภาพท่อนพันธุ์และหัวมันลดลง	ขาดการแปรรูปเบื้องต้นเพื่อเพิ่มมูลค่าในช่วงราคามันสดตกต่ำ	คุณภาพไม่สม่ำเสมอทำให้ถูกหักราคาสูง
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	ใช้เทคโนโลยี ท่อนพันธุ์สะอาด	เทคโนโลยี Solar Drying (ลานตากอัจฉริยะ) ทำมันเส้นสะอาดคุณภาพสูง	รับรองมาตรฐาน GAP เพื่อยกระดับสินค้าสู่เกรดอุตสาหกรรมพรีเมียม

บทที่ ๓

บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ

ตารางที่ ๓๖ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	น้ำไคร้โมเดล: ต้นแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานมันสำปะหลังคุณภาพสูง (Nam Khrai Model: High-Value Cassava Supply Chain)
๒. ชื่อแผนงาน	แผนงานยุทธศาสตร์การเกษตรสร้างมูลค่า
๓. แนวทางการพัฒนา	การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม (Agri-Tech) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารจัดการตลาดนำการผลิต
๔. หลักการและเหตุผล	<p>ตำบลน้ำไคร้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่สำคัญของอำเภอ โดยมีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังรวมกว่า ๓,๘๑๖ ไร่ ครอบคลุมเกษตรกรจำนวนมาก และถือเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สร้างรายได้ให้กับครัวเรือนในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์สถานการณ์การผลิตพบว่า เกษตรกรยังประสบปัญหาผลผลิตต่อไร่อยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับศักยภาพของพื้นที่ สาเหตุสำคัญมาจากปัญหาดินเสื่อมโทรม การใช้ปุ๋ยไม่สอดคล้องกับค่าวิเคราะห์ดิน การจัดการแปลงปลูกที่ยังไม่เป็นระบบ และการขาดเทคโนโลยีสนับสนุนที่เหมาะสม นอกจากนี้ โครงสร้างประชากรเกษตรกรของตำบลน้ำไคร้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยพบว่าเกษตรกรร้อยละ ๗๑ มีอายุเกิน ๕๖ ปี ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดด้านแรงงาน การปรับตัวต่อเทคโนโลยีใหม่ และการบริหารจัดการต้นทุนการผลิต ทำให้ต้นทุนแรงงานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว ดังนั้น เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการผลิตและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรในพื้นที่ จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนา “น้ำไคร้โมเดล” ต้นแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานมันสำปะหลังคุณภาพสูง โดยบูรณาการแนวทางการดำเนินงานในรูปแบบแปลงใหญ่ ควบคู่กับการนำเครื่องจักรกลการเกษตรเข้ามาทดแทนแรงงาน การส่งเสริมการจัดการดินและธาตุอาหารตามหลักวิชาการ การพัฒนามาตรฐานการผลิต และการบริหารจัดการด้านการตลาดอย่างเป็นระบบ โครงการดังกล่าวมุ่งแก้ไขปัญหาแบบครบวงจร ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ลดต้นทุนการผลิต ยกระดับคุณภาพผลผลิต และเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของเกษตรกร ตำบลน้ำไคร้ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน อันจะนำไปสู่การเป็นต้นแบบการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานมันสำปะหลังคุณภาพสูงในระดับพื้นที่ต่อไป</p>
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	<ol style="list-style-type: none">เพื่อเพิ่มผลผลิตการผลิตมันสำปะหลังเพื่อลดต้นทุนการผลิตเพื่อสร้างระบบการตลาดที่มีธรรมาภิบาลและเพิ่มมูลค่าผลผลิตในพื้นที่

๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	๑. ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๔๐ ๒. ต้นทุนการผลิตลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ๓. เกษตรกรร้อยละ ๘๐ ในโครงการมีความพึงพอใจต่อระบบบริหารจัดการ
๗. พื้นที่เป้าหมาย	พื้นที่เกษตรกรรมทั้ง ๙ หมู่บ้านในตำบลน้ำไคร้
๘. กิจกรรมหลัก ๑) จัดตั้งศูนย์เรียนรู้และแปรรูป ๒) พัฒนามาตรฐานการผลิต ๓) ยกกระดับการตลาดและบรรจุภัณฑ์	ยกกระดับตลาดกลางแปลงใหญ่เป็น "ศูนย์บริหารจัดการเครื่องจักรและลานตากมันเส้นสะอาด" ใช้ระบบปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน/ปุ๋ยสั่งตัดจาก ศดปช. และชุดตรวจโรค CMD จาก ศจช. เพื่อผลิตท่อนพันธุ์สะอาดตามมาตรฐาน GAP พัฒนาแพลตฟอร์มเช็คราคาและเปอร์เซ็นต์แป้งดิจิทัล รวมถึงแปรรูปมันเส้นคุณภาพสูงเพื่อส่งออกอุตสาหกรรมอาหารสัตว์
๙. หน่วยงานดำเนินการ	สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำปาด และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลังตำบลน้ำไคร้ สถาบันการศึกษา
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	ตุลาคม ๒๕๖๙-กันยายน ๒๕๗๐
๑๑. งบประมาณ	๕๐๐,๐๐๐ บาท
๑๒. ผลผลิต (Output)	๑. เกษตรกร ๓๔๐ ราย ได้รับการอบรมและเข้าถึงเทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัด/ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ๒. แหล่งผลิตท่อนพันธุ์สะอาดต้นแบบในพื้นที่ ๙ หมู่บ้าน
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	๑. รายได้สุทธิของครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืน ๒. เกิดโมเดล "เกษตรกรสูงวัยหัวใจดิจิทัล" ที่ทำงานน้อยลงแต่ได้ผลผลิตมากขึ้น ๓. ตำบลน้ำไคร้กลายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านมันสำปะหลังระดับจังหวัด

๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

ตารางที่ ๓๗ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือ ภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
น้ำโครโมเดล : ต้นแบบ การจัดการห่วงโซ่ อุปทานมันสำปะหลัง คุณภาพสูง	๑) กลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง ๑๖๒ ราย พื้นที่ ๑,๐๕๒ ไร่ ๒) พื้นที่ปลูกทั้งตำบล ๓,๘๑๖ ไร่ ๓) นักวิชาการ/ศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่ ๔) เครื่องจักรกลการเกษตร ๕) งบประมาณสนับสนุน	๑) วิเคราะห์ดินและจัดทำแผนบริหารจัดการดินรายแปลง ๒) ส่งเสริมระบบแปลงใหญ่และบริหารจัดการรวมกลุ่ม ๓) สนับสนุนเครื่องจักรกลลดต้นทุนแรงงาน ๔) พัฒนามาตรฐานการผลิตมันสำปะหลังคุณภาพ ๕) เชื่อมโยงตลาด/ตลาดกลางและบริหารจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	- เกษตรกร ๑๕๐ ราย ผ่านการอบรม - พื้นที่ปรับปรุงดิน ๑,๐๐๐ ไร่ - จัดทำแปลงต้นแบบ ๑๐ แปลง - ลดต้นทุนการผลิตได้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐	- ผลผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก ๓,๕๐๐ กก./ไร่ เป็น \geq ๔,๐๐๐ กก./ไร่ - ต้นทุนลดลงอย่างน้อย ๑๕% - กลุ่มมีระบบบริหารจัดการและบัญชีต้นทุนชัดเจน	- รายได้สุทธิเกษตรกรเพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืน - เกิดต้นแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานระดับตำบล - ลดปัญหาขาดแคลนแรงงานสูงวัยด้วยเครื่องจักรกล - ขยายผลสู่หมู่บ้านอื่นในอำเภอ	งบกรมส่งเสริมการเกษตร งบจังหวัด/บูรณาการเงินสมทบ กลุ่มเกษตรกร	พ.ศ. ๒๕๖๙ - ๒๕๗๑

บรรณานุกรม

- กรมชลประทาน. (๒๕๖๙). ระบบฐานข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุดรดิตถ์: โครงการชลประทานอุดรดิตถ์
- กรมพัฒนาที่ดิน. (๒๕๖๙). ข้อมูลกลุ่มชุดดินและสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุดรดิตถ์. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาที่ดิน.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (๒๕๖๙). ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กรมอุตุนิยมหาวิทยาลัย. (๒๕๖๙). ข้อมูลปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ จังหวัดอุดรดิตถ์. กรุงเทพฯ: กรมอุตุนิยมหาวิทยาลัย.
- ที่ว่าการอำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุดรดิตถ์. (๒๕๖๙). ข้อมูลเขตการปกครองและข้อมูลพื้นฐานอำเภอน้ำป่าด. อุดรดิตถ์: ที่ว่าการอำเภอน้ำป่าด.
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC). การใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอน้ำป่าด [ออนไลน์]. ๒๕๖๘. แหล่งที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th> [๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘]
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC). ทรัพยากรดินของอำเภอน้ำป่าด [ออนไลน์]. ๒๕๖๘. แหล่งที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th> [๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘]
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC). ทรัพยากรน้ำของอำเภอน้ำป่าด [ออนไลน์]. ๒๕๖๘. แหล่งที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th> [๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘]
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC). พื้นที่ป่าไม้อำเภอน้ำป่าด [ออนไลน์]. ๒๕๖๘. แหล่งที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th> [๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘]
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC). พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม (ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) [ออนไลน์]. ๒๕๖๘. แหล่งที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th> [๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘]
- สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำป่าด. (๒๕๖๙). ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์: สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำป่าด.
- สำนักงานประมงจังหวัดอุดรดิตถ์. (๒๕๖๙). ข้อมูลด้านประมง อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์: สำนักงานประมงจังหวัดอุดรดิตถ์.
- สำนักงานปศุสัตว์อำเภอน้ำป่าด. (๒๕๖๙). ข้อมูลด้านปศุสัตว์ อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์: สำนักงานปศุสัตว์อำเภอน้ำป่าด.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอน้ำป่าด. (๒๕๖๙). ข้อมูลผลิตภัณฑ์ OTOP อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอน้ำป่าด.
- สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุดรดิตถ์. (๒๕๖๙). ข้อมูลกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์ อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์: สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุดรดิตถ์.
- สำนักทะเบียนอำเภอน้ำป่าด. (๒๕๖๙). ข้อมูลจำนวนครัวเรือนและประชากร อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์: สำนักทะเบียนอำเภอน้ำป่าด.